NEKRP un SECAP sasaiste.

Kā pašvaldība no NEKRP nonāk līdz konkrētiem AER projektiem?

Līga Žogla, Marika Rošā
SIA «EKODOMA»

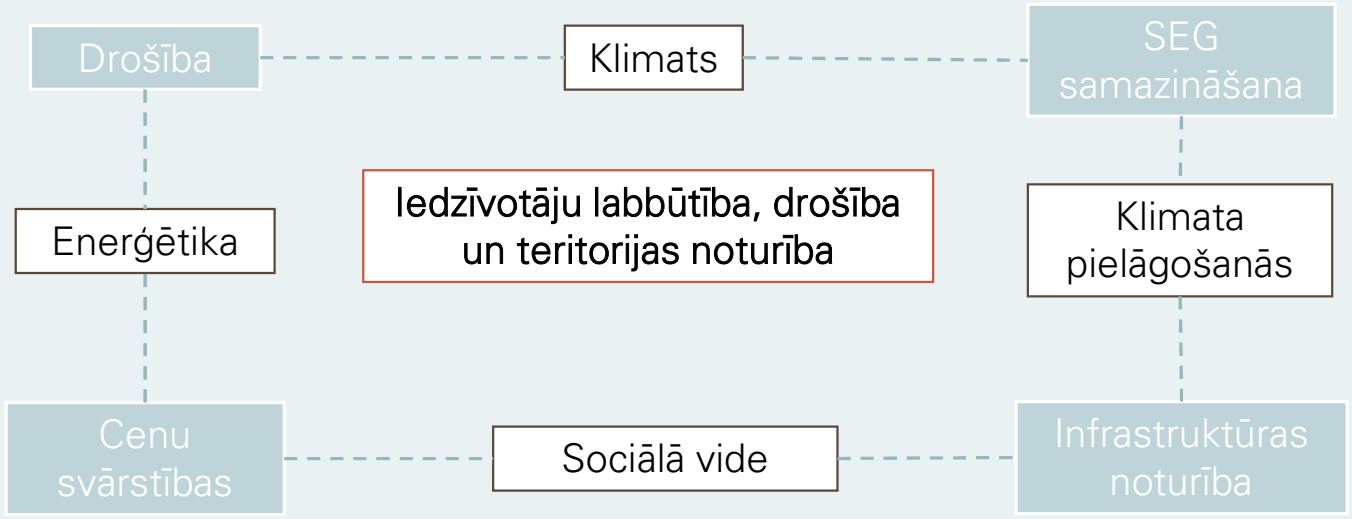
Mana pieredze darbā ar pašvaldībām:

- 2011. – 2017. gads: enerģijas uzvedības aspekti (Dobeles, Bauskas, Jelgavas, Tukuma, Ķeguma, Smiltenes un Saldus novada pašvaldības)
- 2017. – šobrīd: Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānu izstrāde (ZPR pašvaldības (Aizkraukle, Jaunjelgava, Krustpils, Pļaviņas, Aknīste, Jēkabpils, Viesīte, Salas), Rīga, Ilūkstes, Smiltenes, ….)
- 2017. – šobrīd: energopārvaldības sistēmas (ISO 50001) izveide (Ventspils, Daugavpils, Tukums, Ķegums, Bauska, …)
- Dalība enerģijas monitoringa platformas (EMP) izveidē

Kāpēc pašvaldībām vispār jārīkojas?

Pašvaldību loma enerģētikas pārejā un klimata pielāgošanās jautājumos

- Valsts nosaka mērķus, bet tas, vai tie tiks sasniegti, lielā mērā ir atkarīgs no pašvaldību lēmumiem.

- Šo izaicinājumu risināšanai nepieciešama koordinēta enerģētikas plānošana pašvaldības līmenī.

Kāpēc pašvaldības arvien vairāk investē AER?

AER projekti vairs nav tikai tehniski projekti

Agrāk	Tagad
Katls	Energosistēma
Ēka	Visa teritorija
Enerģijas patēriņš	Ražošana + patēriņš
Atsevišķs objekts	Savstarpēji saistīta infrastruktūra
Vienkārša investīcija	Datu balstīts lēmums

Kas jāņem vērā?

- tīklu jaudas
- patēriņa profili
- noslodzes
- siltumapgāde
- mobilitāte
- energonabadzība
- finanses
- uzturēšana
- klimata riski

Ko no pašvaldībām sagaida NEKRP?

Ko nosaka NEKRP?

- NEKRP ietekmē pašvaldību investīciju prioritātes enerģētikā, ēkās, mobilitātē un klimata pielāgošanā.

Galvenās ES prasības pašvaldībām enerģētikas un klimata jomā

ENERGOEFEKTIVITĀTES DIREKTĪVA (EED)

PRASĪBAS:

- samazināt enerģijas patēriņu
- attīstīt energopārvaldību
- plānot siltumapgādi
- veikt monitoringu

PRAKTISKĀ NOZĪME:

- ēku renovācija
- dati un KPI
- siltumapgādes plānošana

AER DIREKTĪVA (RED III)

PRASĪBAS:

- palielināt AER īpatsvaru
- attīstīt energokopienas
- veicināt decentralizētu enerģētiku

PRAKTISKĀ NOZĪME:

- saules paneļi
- energokopienas
- vietējā enerģijas ražošana

KLIMATA POLITIKA

PRASĪBAS:

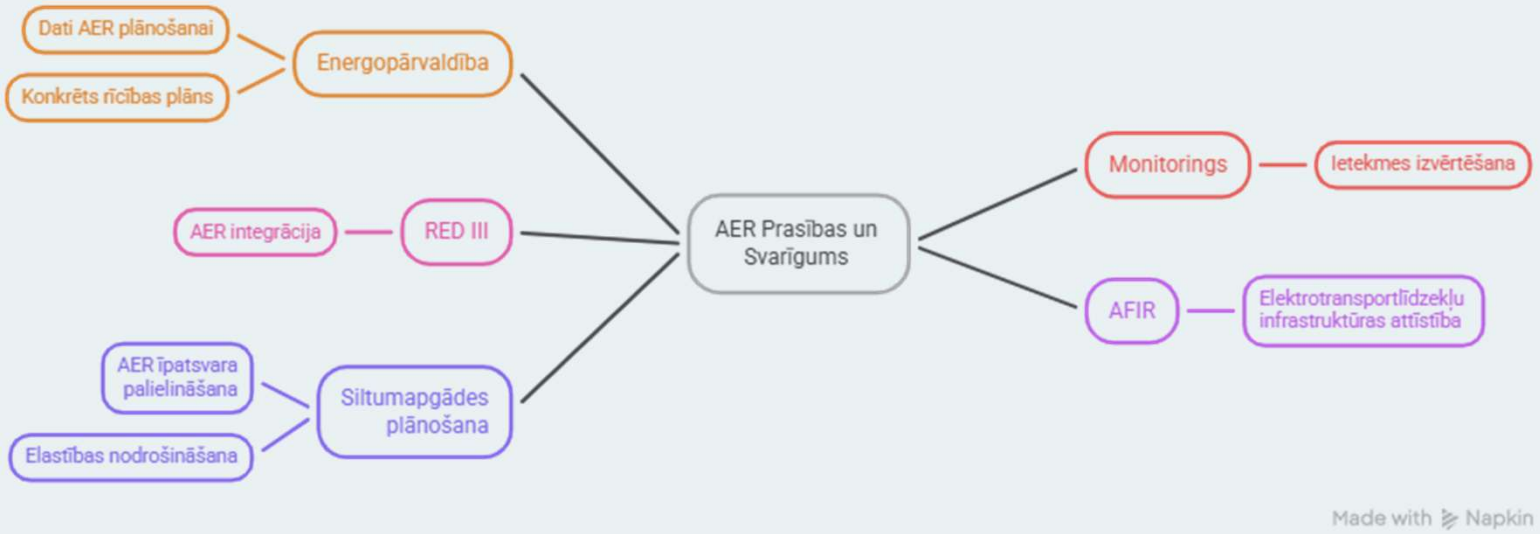
- CO_2 SEG samazināšana
- klimata pielāgošanās
- noturības veicināšana

PRAKTISKĀ NOZĪME:

- klimata risku plānošana
- noturīga infrastruktūra
- zaļā infrastruktūra

Ko tas nozīmē AER attīstībai?

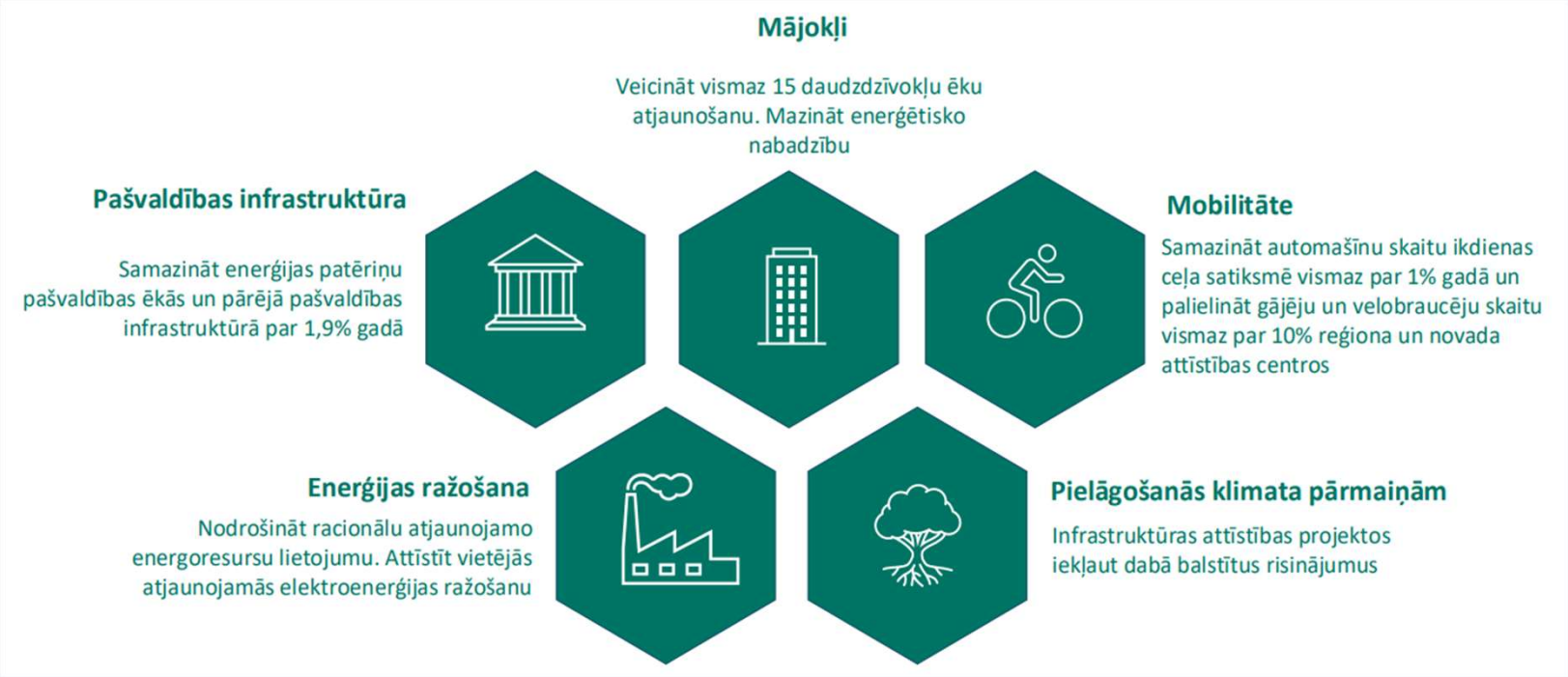

Obligātās un stratēģiskās rīcības

- Obligātās jeb normatīvās prasības:
  - energopārvaldība (EPS);
  - monitorings – sasniegtie rezultāti EPS ietvaros;
  - EE prasības attiecībā uz jaunu ēku būvniecību un ēku atjaunošanu/renovāciju
  - datu uzskaite par 2021.gadu (1,9% ietaupījuma samazinājuma atsauces gads)
- Stratēģiskā attīstība:
  - AER attīstība;
  - energokopienas;
  - klimata pielāgošanās;
  - noturības veicināšana.

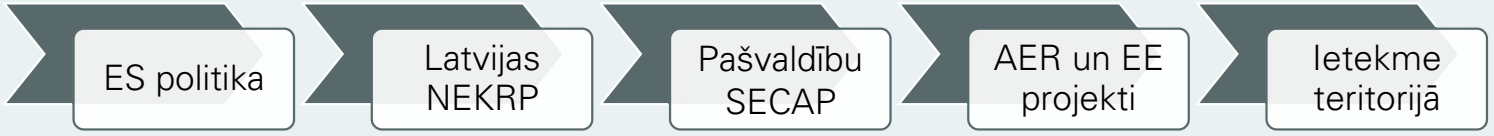
SECAP loma

- SECAP palīdz saprast, kur ieguldīt vispirms un kā novērtēt rezultātu.

Kur parādās SECAP loma?

SECAP sasaiste

Galvenais izaicinājums nav prasību izpilde. Galvenais izaicinājums ir izvēlēties pareizās prioritātes.

Jautājums	SECAP loma
Kas ir svarīgākais?	Prioritāšu noteikšana
Ko darīt vispirms?	Rīcību secība
Kur ieguldīt līdzekļus?	Investīciju plānošana
Kā saprast progresu?	Monitorings un sasniedzamie rezultāti

SECAP un EPS

KURZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA PAŠVALDĪBAS

LIEPĀJA
- SECAP ir pieejams (2020, monitorings veikts 2025)
- EPS ir pieejama (sertificēta)

TALSU NOVADS
- SECAP ir pieejams (apstiprināts 04.2026)
- EPS ir pieejama (sertificēta)

VENTSPILS
- SECAP ir pieejams
- EPS ir pieejama (tikai viens objekts, sertificēta)

TUKUMA NOVADS
- SECAP ir pieejams (vecā novada robežās)
- EPS ir pieejama (sertificēta)

KULDĪGAS NOVADS
- SECAP ir pieejams
- EPS ir pieejama (sertificēta)

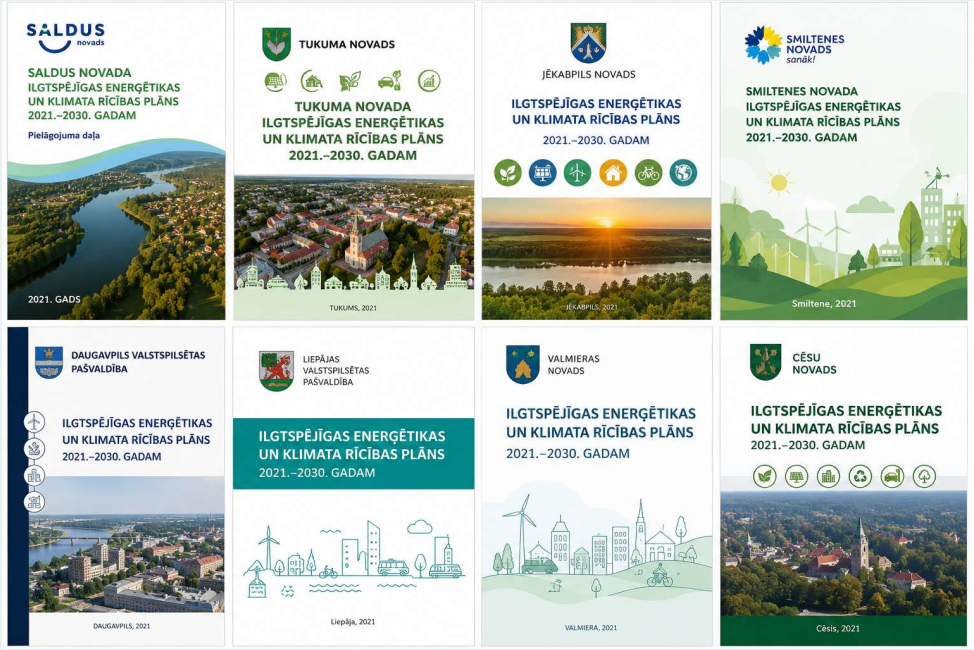
VENTSPILS NOVADS
- SECAP nav pieejams
- EPS ir pieejama (kopš 04.2026.)

SALDUS NOVADS
- SECAP ir pieejams (tiks atjaunots)
- EPS ir pieejama (ārpakalpojums, sertificēta)

DIENVIDKURZEMES NOVADS
- SECAP nav pieejams
- EPS ir pieejama (sertificēta)

SECAP loma šobrīd

- «Dokuments plauktā/mapītē»
- Nav sasaistes ar investīcijām
- Netiek izmantots lēmumos
- Nav monitoringa
- Nav aktuāls

Plāna vērtību nosaka tā izmantošana, nevis eksistence.

Kāpēc veidojas formāla sistēma?

SECAP integrācijas pakāpes:

Līmenis	Nosaukums	Raksturojums
1	Formāls dokuments	Stāv plauktā/mapītē un netiek izmantots.
2	Minimāla informētība	Par to zina tikai attīstības nodaļa. Informāciju izmanto reti.
3	Zināms, bet neizmantots	Par plānu zina gan lēmējvara, gan izpildvara, bet praksē to neizmanto.
4	Epizodiska izmantošana	Informāciju izmanto atsevišķu lēmumu pieņemšanā.
5	Integrēts lēmumos	SECAP tiek izmantots lēmumu pieņemšanā.
6	Aktīvi uzturēts	Informācija tiek regulāri atjaunota un izmantota lēmumu pieņemšanā.
7	Stratēģiski integrēts	Tiek veikts monitorings, regulāri atjaunināts un sistemātiski izmantots pārvaldībā.

Ja SECAP netiek izmantots lēmumu pieņemšanā, tas nav pārvaldības instruments!

Kā tas izskatās praksē?

Pašvaldība	Līmenis	Galvenais izaicinājums
 Liepāja	6–7 AUGSTS LĪMENIS	Turpināt monitoringu
 Kuldīga, Ventspils, Talsi	5–6 VIDĒJS LĪMENIS	Integrēt datos balstītus lēmumus
 Tukums, Saldus	3–4 PAMATA LĪMENIS	Aktualizēt plānu
 Dienvidkurzeme, Ventspils novads	1–2 SĀKUMA LĪMENIS	Izstrādāt IEKRP

Kā SECAP padarīt par pārvaldības instrumentu?

Kas nepieciešams, lai SECAP darbotos?

- Lai SECAP darbotos, vajag divas lietas: vadības atbalstu un cilvēkus, kas to uztur dzīvu.

Vadība / lēmējvara	Izpildvara
Nosaka prioritātes un attīstības virzienu	Nodrošina AER un EE projektus, ieviešanu atbilstoši lēmumam un resursiem
Pieņem lēmumus	
Piešķir resursus	

- Ja trūkst kāda no pusēm, SECAP ilgtermiņā kļūst neefektīvs.
- Ilgtspējīga SECAP ieviešana iespējama tikai abu pušu sadarbībā.

Kas notiek, ja trūkst atbalsts?

Situācija	Rezultāts
Ir vadības atbalsts, bet nav kapacitātes	Idejas netiek ieviestas
Ir speciālists, bet nav vadības iesaistes	Plāns stagnē
Nav ne viena, ne otra	SECAP kļūst formāls
Ir abas puses	SECAP kļūst par pārvaldības instrumentu

- Efektīvai SECAP ieviešanai nepieciešama institucionāla sadarbība, tāpēc tiek izveidotas SECAP darba grupa.

1. un 2. līmenis: INFORMĒTĪBA

- Panākt, lai organizācija saprot:
  - kāpēc SECAP ir nepieciešams?
  - kā tas ietekmē ikdienas darbu?
  - kādu vērtību tas rada pašvaldībai?
- SECAP sāk darboties tikai tad, kad par to **zina visi iesaistītie**.

SECAP inventarizācija

- Ja plāns ir pieejams, bet «sēž plauktā».
- Pirmais solis ir veikt esošā/vecā plāna inventarizāciju.
- Rīks ir iedalīts 6 daļās:
    1. pieredzes un pašreizējā ietvara novērtējums
    2. kapacitāte, kompetences un atbildības
    3. SECAP un EPS uzraudzība un novērtēšana
    4. pasākumu novērtējums
    5. finansējums
    6. īstenoto pasākumu un politiku tabula

3.	**SECAP un EPS uzraudzība un novērtēšana**		
20	Vai līdz šim ir veikta SECAP uzraudzība?		Ja jā, cik bieži un kādi bija rezultāti? Vai tie ir iesniegti un prezentēti pašvaldības vadībai, Pilsētu mēru paktam vai citai organizācijai? Ja nē, kāpēc?
21	Vai enerģijas / CO_2 dati tiek sistemātiski apkopoti (piemēram, ikmēneša vai gada griezumā)? Lūdzu, precizējiet (nozares, apkopošana, ...).		Ja nē, kāpēc ne?
22	Vai apkopotie enerģijas / CO_2 dati tiek analizēti? Vai ir noteiktas procedūras?		Ja jā, cik bieži (reizi gadā vai biežāk/retāk)?
23	Vai uzraudzības rezultāti tiek prezentēti politiķiem / lēmumu pieņēmējiem?		Ja jā, cik bieži (reizi gadā vai biežāk/retāk)?
24	Vai uzraudzības rezultāti tiek dariti pieejami sabiedrībai?		Ja jā, cik bieži (reizi gadā vai biežāk/retāk)? Kur / kā?
4.	**Pasākumi (lūdzu, atbildiet uz jautājumiem UN aizpildiet tabulu zemāk)**		
25	Vai jūsu pašvaldībai ir skaidri noteikta procedūra, kā izvēlēties un īstenot pasākumus nākamo 1–2 gadu laikā?		Ja nē, kāpēc ne?
26	Ja jā, vai pašvaldība arī praktiski ievēro šo procedūru un īsteno izvēlētos pasākumus?		Ja nē, ar kādiem šķēršļiem vai grūtībām saskaraties?
27	Vai jūsu pašvaldība ir īstenojusi kādus SECAP pasākumus pēdējo trīs gadu laikā (kopš 2023. gada 1. janvāra)?		Ja nē, ar kādiem šķēršļiem vai grūtībām tika saskarts?
28	Cik pasākumi klimata mazināšanas un pielāgošanās jomā ir īstenoti no jūsu SECAP vai rīcības plāna pēdējo 3 gadu laikā (kopš 2023. gada 1. janvāra)?		Please fill in the table below (at the very end of this questionnaire).
29	Kuras nozares ir aptvertas ar šiem pasākumiem?		Lūdzu, atzīmējiet attiecīgās nozares. Ja cita, lūdzu, precizējiet.

www.plano.lv

Kā nodrošināt institucionālo noturību?

- Galvenais izaicinājums - mainība:
  - politiskā vadība
  - administrācijas darbinieki
  - likumdošanas izmaiņas
- Rezultātā:
  - zūd institucionālā atmiņa;
  - SECAP zaudē aktualitāti;
  - pārtrūkst ieviešanas nepārtrauktība.

SECAP ilgtspēja nav atkarīga no viena cilvēka vai politiskā cikla. Tā balstās organizācijas kopējā izpratnē un regulārā izmantošanā

3. un 4. līmenis: PRAKTISKA izmantošana

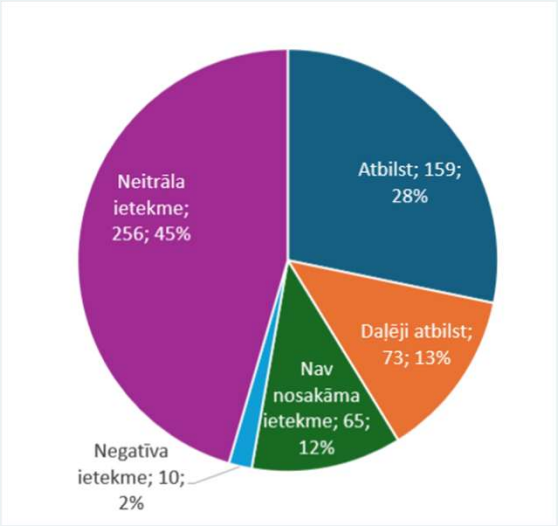
- Kā pārvērst SECAP no dokumenta par praktisku pārvaldības instrumentu?

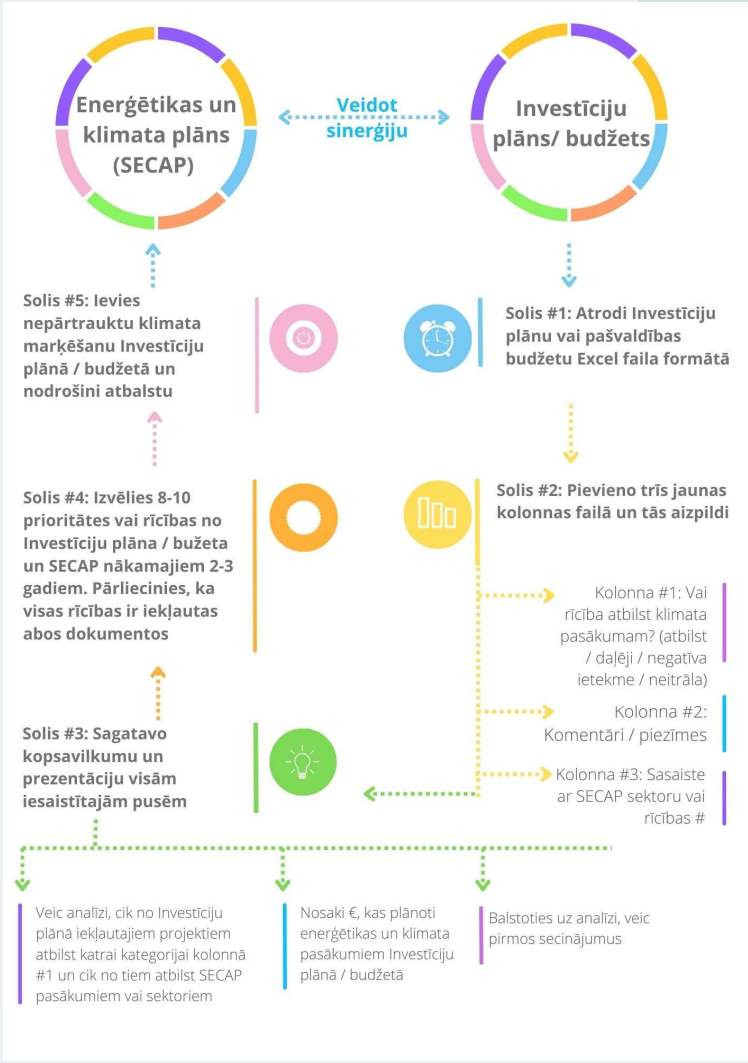

Klimata budžets

- Sinerģija starp pašvaldības investīciju plānu vai budžetu un SECAP.
- Klimata budžets parāda, cik daudz naudas pašvaldība patiesībā iegulda enerģētikā un klimatā.
- KLIMATA BUDŽETS – www.plano.lv

Monitorings

- Ja nav monitoringa, nav iespējams zināt, vai virzāmies pareizajā virzienā.
- Monitorings ir regulāra aktivitāte – īstenojama vismaz reizi gadā.

Rīcība	Mērķis
Mērķa indikatoru definēšana	Mērīt progresu
Regulāri pārskati	Sekot rezultātiem
Datu apkopošana (EPS ietvaros)	Veidot monitoringu
Starpnozaru sanāksmes (SECAP darba grupa)	Veicināt sadarbību

5. un 6. līmenis: Aktualizācija un integrēta pārvaldība

- Nodrošināt, ka SECAP saglabā aktualitāti un tiek izmantots ilgtermiņā
- Augstākais SECAP brieduma līmenis nozīmē spēju pielāgoties pārmaiņām

Prioritāšu noteikšana

- Kā labāk izplānot pasākuma ieviešanu? Ceļa kartes veidošana (www.plano.lv)
- Ietver visus 6 sektorus (pašvaldības infrastruktūra, mājokļi, mobilitāte, enerģijas ražošana, pielāgošanās) un pasākumu kopsavilkuma tabulu

Instruments enerģētikas un klimata pasākumu izvērtēšanai pašvaldībās

Pamatinformācija

Līdz šim lielākā daļa pašvaldību izstrādā savus Ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plānus, piesaistot konsultantus, un pašvaldības darbinieki bieži nav tieši iesaistīti plāna izstrādes procesā. Tā rezultātā pašvaldības nejūtas kā plāna "īpašnieki", kas ietekmē enerģētikas un klimata rīcības plānā iekļauto pasākumu ieviešanu pēc tam.
Enerģētikas un klimata plānošanas jomā ir virkne pieredzējušu pašvaldību, tomēr to skaits pagaidām ir pārāk mazs un ir

1.	Pamatinformācija	Pasākums #1	Piezīmes	P
1	Izvēlētā pasākuma nosaukums	Energopārvaldības sistēmas izveide un ieviešana	*Izvēlieties pasākumu no saraksta vai paši nodefinējiet*	
2	Izvēlētā pasākuma joma	Klimata mazināšanas pasākums	*Izvēlēties tās jomas, kas skar attiecīgo pasākumu*	1
3	Ietekmētie sektori	Pašvaldības ēkas, iekārtas	*Izvēlieties sektorus no saraksta, kurus skars šī pasākuma ieviešana. Ja izvēlaties "Citi", pierakstiet, kurš sektors*	
		Citi		
		Izvēlēties		
		Izvēlēties		
		Izvēlēties		
2.	Kritēriji			
4	Vai pasākumam ir politiskais atbalsts, lai to īstenotu nākamajos mēnošos?	jā, politiskais atbalsts var tikt nodrošināts	*Lūdzu, izvēlieties atbildi no saraksta*	1
5	Vai ir izvēlēta struktūrvienība / cilvēks pašvaldībā, kas būs atbildīga par pasākuma plānošanu un organizēšanu?	identificēti	*Lūdzu, izvēlieties. Ja nē, lūdzu, paskaidrojiet šeit, kāpēc*	1
6	Vai ir izvēlēta struktūrvienība / cilvēks pašvaldībā, kas būs atbildīga par pasākuma ieviešanu un uzturēšanu?	nav identificēti	*Lūdzu, izvēlieties. Ja nē, lūdzu, paskaidrojiet šeit, kāpēc*	0
7	Vai ir citas iesaistītās puses, kas ir jau identificētas?	nē	*Ja jā, lūdzu, paskaidrojiet šeit*	0
8	Vai investīciju apjoms ir zināms un vai šis finansējums ir pieejams?	apjoms zināms, bet nav pieejams	*Ja jā, kādas ir investīcijas? Ja nē, lūdzu, paskaidrojiet šeit, kāpēc*	1
9	Kāds ir pasākuma laika grafiks? (cik mēneši)	Īstermiņa (1 gada laikā)	*Lūdzu, izvēlieties attiecīgo laika periodu*	3
10	Vai ir zināmi pasākuma ietaupījumi?	jā	*Ja jā, kādi ir ietaupījumi €, MWh/gadā un/vai t CO_2/gadā, vai citi ieguvumi, piem., saražotā AER?*	1
11	Vai ir zināms pasākuma atmaksāšanās laiks?	Ilgtermiņa (>5 gadi)	*Lūdzu, izvēlieties attiecīgo laika periodu*	1

Kā SECAP palīdz AER projektu attīstībā?

Kā SECAP ietekmē AER projektu ieviešanu?

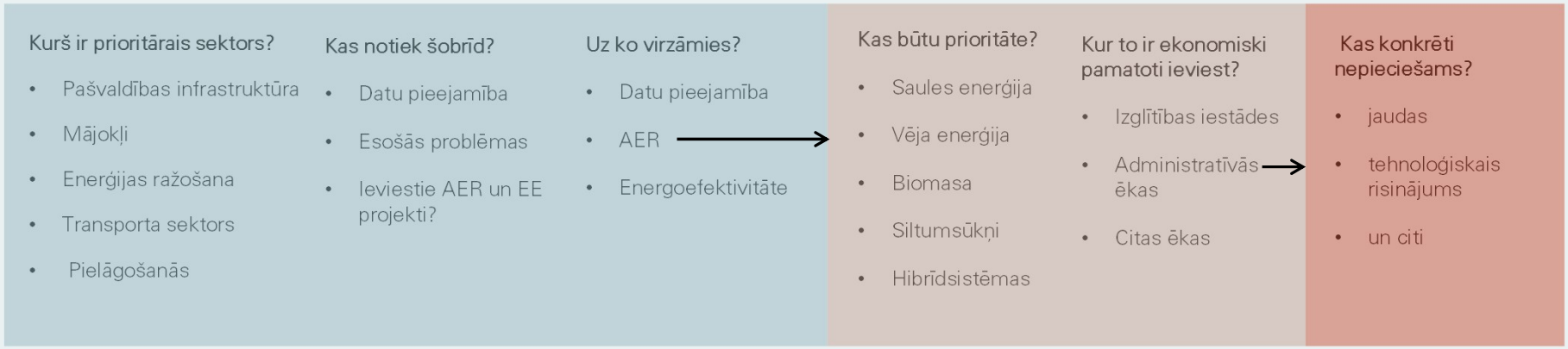
- Pirms izvēlēties tehnoloģiju, jāzina, kur problēma ir vislielākā.
- AER projekts bez SECAP bieži ir tikai tehnisks projekts.
- AER projekts ar SECAP kļūst par stratēģisku attīstības instrumentu.
- AER projektu attīstībai nepieciešama augstāka pārvaldības kapacitāte.

Made with Napkin

Ko SECAP palīdz izvērtēt?

SECAP → Konkrēts rīcības plāns / projekts

Izvērtējums pašu spēkiem → Eksperta vērtējums

Kur ņemt finansējumu?

Joma	Pieejamie finansējuma avoti Latvijā	Ko iespējams finansēt?
🌞 Atjaunojamā enerģija (AER)	Emisijas kvotu izsolīšanas instruments (EKKI), Modernizācijas fonds, Attīstības finanšu institūcija ALTUM, Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisms (REPowerEU)	Saules paneļi, siltumsūkņi, bateriju sistēmas, biomasas katlumājas, energokopienas, vietējā enerģijas ražošana
🏢 Energoefektivitāte	Attīstības finanšu institūcija ALTUM, Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Kohēzijas fonds, EKKI	Ēku renovācija, energopārvaldība, LED apgaismojums, viedā enerģijas pārvaldība, energoauditi
🌡 Centralizētā siltumapgāde	Modernizācijas fonds, Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Eiropas Investīciju banka, Ziemeļu Investīciju banka	Siltumtīklu modernizācija, AER integrācija siltumapgādē, atlieksiltuma izmantošana, siltuma akumulācija
🔋 Energokopienas	Modernizācijas fonds, Eiropas Savienības Energy Communities Facility programma, REPowerEU	Energokopienu izveide, biznesa plāni, tehniskā dokumentācija, koplietošanas enerģijas projekti
🚍 Mobilitāte un transports	Kohēzijas fonds, Eiropas Reģionālās attīstības fonds, EKKI, Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments (Connecting Europe Facility)	Elektrotransporta uzlādes infrastruktūra, elektroautobusi, ilgtspējīga mobilitāte, veloinfrastruktūra
🌍 Klimata pielāgošanās un noturība	LIFE programma, Kohēzijas fonds, Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisms, EKKI	Klimata risku mazināšana, zaļā infrastruktūra, lietus ūdens apsaimniekošana, infrastruktūras noturība
📊 Energopārvaldība un monitorings	Eiropas Reģionālās attīstības fonds, ALTUM, EKKI	Energodatu monitorings, KPI sistēmas, energopārvaldības sistēmas, digitālie risinājumi
🏘 Daudzdzīvokļu ēku atjaunošana	ALTUM Daudzdzīvokļu ēku energoefektivitātes programma, Eiropas Reģionālās attīstības fonds	Renovācija, AER integrācija, energoefektivitātes uzlabošana
⚡ Enerģētiskā drošība un noturība	Modernizācijas fonds, REPowerEU, Eiropas Investīciju banka	Rezerves energoapgāde, mikroenerģijas sistēmas, bateriju sistēmas, decentralizēta enerģētika
🌳 Zaļā infrastruktūra un pilsētvides pielāgošana	LIFE programma, Kohēzijas fonds, Eiropas Reģionālās attīstības fonds	Koku stādīšana, lietus ūdens infrastruktūra, ēnojuma risinājumi, klimatnoturīga pilsētvide

Finansējums nav mērķis — tas ir instruments

- Risks - finansējuma vadīta pieeja:
  - projekti bez prioritizācijas;
  - augstas uzturēšanas izmaksas;
  - zema ietekme;
  - nepietiekama integrācija;
  - fragmentētas investīcijas.
- Stratēģiska pieeja (SECAP palīdz):
  - izvērtēt nepieciešamību;
  - noteikt prioritātes;
  - analizēt izmaksas un ieguvumus;
  - plānot ilgtermiņā;
  - integrēt projektus kopējā teritorijas attīstībā.

- Līdzfinansējums rada iespēju testēt jaunus risinājumus un tehnoloģijas, kuru ieviešana tikai ar pašvaldības līdzekļiem bieži būtu pārāk riskanta vai finansiāli neiespējama.

Noslēgums

Ja rīt Jūsu pašvaldībai piešķirtu 1 miljonu eiro AER projektiem, vai Jūs zinātu, kur ieguldīt pirmo eiro?

PALDIES!

Dr.sc.ing. Līga Žogla
Vides inženieris / projektu vadītāja
SIA «EKODOMA»
liga@ekodoma.lv